

A Kodály Zoltán Emlékmúzeum és Archívum

Zenei életünk nagy nyeresége, hogy **1990-ben Kodály Zoltánné** sokéves küzdelme eredményeként megnyílt a zeneszerző egykori lakhelyén a Kodály köröndön (Andrássy út 87-89) a **Kodály Zoltán Emlékmúzeum és Archívum**. (H: 1990. XII. 18.o.)

Az intézmény előtörténete 1975-ig, a Kecskeméti Kodály Intézet létrejöttéig megy vissza. Ennek az (állami) intézetnek adományozta ugyanis 1984-ben Kodály Zoltánné az Andrássy úti lakást, azzal a határozott kéréssel, hogy emlékmúzeumként működjék – írja a kezdetekre visszaemlékezve *Erdei Péter*, a Kodály Intézet első igazgatója. A felújítási munkálatok után, „1990 tavaszán a magyar zenetörténet legfontosabb alkotóműhelyeinek egyike nyílt meg Budapesten a hazai s a külföldi látogató előtt – az egyetlen e fő műhelyek között, mely lényegében úgy maradt fenn, ahogy halhatatlan lakója, Kodály Zoltán elhagyta” – olvassuk a Kodály Emlékmúzeum 1990-es kiállítási katalógusában, Bónis Ferenc tollából. „Kodály 1924 októberétől haláláig, 1967 márciusáig lakott a ma nevét viselő Köröndön. A tér is, melyre ablakai néznek, az út is, melyen a körcikk alakú ház bejárata van, megőrzött egyet s mást a Magyarországon átszövő történelmi hullámokból. Az egykori Sugár utat, amikor Kodályék odaköltöztek, Andrássy Gyulának, az 1867-es alkotmányos kormány elnökének nevét viselte. 1949-ben Sztálin út lett, 1956-ban A magyar ifjúság útja, 1957-ben a Népköztársaság útja. A teret a II. világháború alatt Hitler térnek hívták. Utóbb visszakapta eredeti nevét; 1982 óta Kodály-köröndnek nevezik. Miniatűr magyar történelem az utcablák tükrében.” (Bónis, i. h.)

A Kodály-hagyatékot a Mester özvegye hűen őrizte, amíg azután a közkinccsé tételéhez alkalmas feltételek létrejöttek. „Páratlanul ritka szerencse, hogy az egész hagyaték érintetlenül együtt maradt, s az utó-

doknak csak folytatniuk kell azt a következetes munkát, ami már korábban – még Emma asszony életében – megkezdődött: a dokumentumok gyűjtését, rendezését és őrzését” – ezekkel a szavakkal vezeti be *Kapronyi Teréz* az archívumról tartott előadását az intézmény által rendezett zenetudományi ülészakon. (*Magyar Zene* 1991/2. 1990. december 15.)

Az Emlékmúzeum (Kodály egykori lakásában) és a tőzsomszédságában megnyílt Archívum funkciója szerint elkülönülő intézmény, ám „A hagyaték teljességét a múzeum és az archívum állományai közösen alkotják. A múzeum (...) a műtárgy jellegű dokumentumokat őrzi, mindazokat, amelyek [Kodály 1967-ben bekövetkezett halála óta, tehát 23 éven át] változatlanul maradtak a lakásban: többek közt a bútorok, hangszerek, festmények, képek, szobrok és népművészeti tárgyak. A mintegy hatezer kötetes könyvtár [forrás-értékű Kodály-bejegyzésekkel] és Kodály kottatára csak helyileg része a múzeumnak: jellegénél fogva az Archívumhoz tartozik”, utóbbi őrzi a kéziratokat (eredeti és facsimile; a scriptorok sorában Kodályon kívül Emma asszony, Bartók Béla, Ziegler Márta, Szabolcsi Bence), Kodály-nyomtatványokat, hangdokumentumokat, továbbá a képi ábrázolásokat, álló- és mozgóképek, néma- és hangosfilmek. (Kapronyi, i. h.)

Az 1990. április 28-i múzeumi megnyitó emlékét fotó is őrzi: jelképi értékű, hogy Erdei Péter, a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet igazgatója mondott ünnepi beszédet.

FOTÓ: FÖLDI IMRE

A múzeum első időszak kiállítása, amelyet *Bónis Ferenc* és *Ittész Mihály* rendezett, a zeneszerző Kodályra összpontosított, az anyag időrendi és műfaji csoportosításának ötvözésével. A tárlók: Erőgyűjtés;

A dalköltő műhelyéből; A szóló- és kamaraművek világából; A *Psalmus hungaricus*; Az Éneklő Magyarországrért: Gyermek-, női-, férfi- és vegyeskarok; Zenekari művek; Összefoglalás és továbblépés: „A magyar népzene”; *Háry János kalandozásai* (1926); *Székely fonó* (1932); Félbehagyott hangversenydarabok, pedagógiai remekművek árnyékában; Kései aratás [a *Zrínyi szózatától* a *Szimfóniáig*]; A pálya végső útjelzői – jól mutatják a zeneszerzői életmű csomópontjait.

Mintegy második avatásra került sor **1990.** december 15-én, amikor első ízben adott otthont az Andrassy úti ház alagsorában kialakított *Előadóterem* zenetudományi konferenciának. *Kodály Zoltánné* bevezetője nyitotta meg a tizenöt előadást felsorakoztató eseményt. Azóta a Kodály Társaság rendezvényeinek, ünnepélyes eseményeknek is rendszeresen otthont nyújt – Kodály Zoltánné szíves hozzájárulásával – a Kodály köröndi Kodály Múzeum *Előadóterme*.

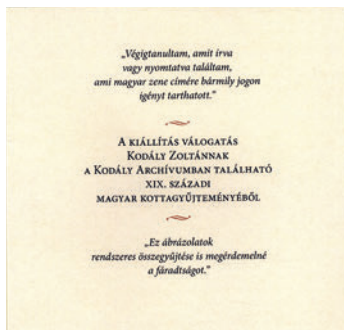
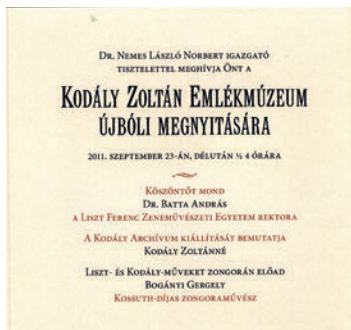

A kiállítások sora azután folytatódott. Emeljük ki néhányat. **2004.** március 17-én, Kodály és Bartók első szerzői estjének évfordulóján, amely egyúttal Kodály első feleségének, Schlesinger Emmának is születésnapja, hangversennyel egybekötött kamarakiállítás adózott Emma asszony emlékének: a hangversenyen az ő művei csendültek fel, a tárlók pedig kronologikus elrendezésben mutatták be személyes tárgyait, kotta-kéziratait, valamint róla készült fénykép-felvételek gazdag sorozatát. A dátum-választás, ahogyan erre a recenzens *Dalos Anna* rámutat, a zeneszerző özvegyének gesztusa az első feleség iránt.

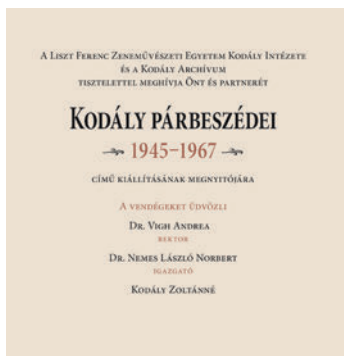
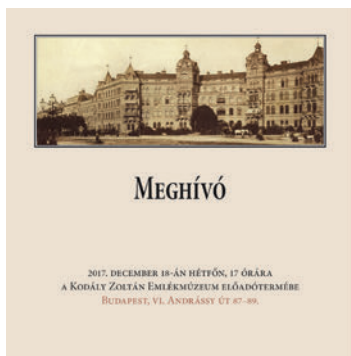
(*Muzsika*, 2004. 5. szám, 15. o.)

A Múzeum, három éven át tartó felújítása után, **2011.** szeptember 23-án újra megnyílt, és amely ezúttal a tudós Kodályt állította reflektorfénybe: *A magyar népdal strófa-szerkezetétől Arany János népdalgyűjtésményéig* címmel, Kapronyi Teréz és Barnás Andrásné rendezésében.

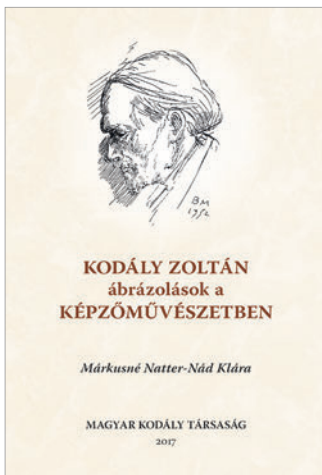
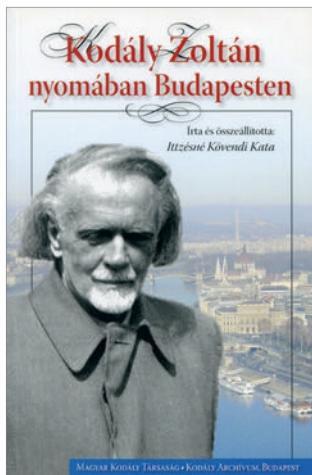
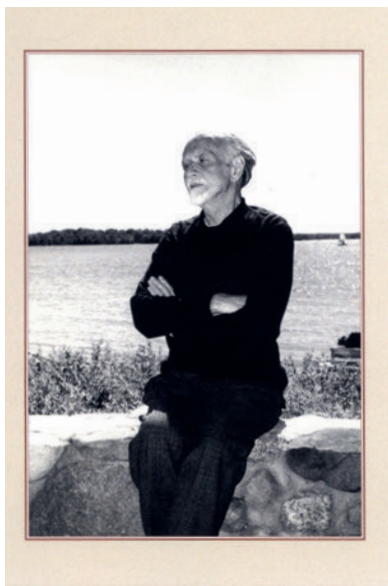

A 2017. évi kettős Kodály-évfordulóra ismét új kiállítás nyílt a Kodály Archívum és a Kecskeméti Kodály Intézet együttműködésében, december 18-án. A *Kodály párbeszédei 1945–1967* címet viselő tárlatot Tallián Tibor és Kapronyi Teréz rendezte. Párbeszéd a gyermekkel, a zenével, a tudománnyal, a nagyvilággal, a politikával. (Katalógusa ezidén jelent meg nyomtatásban.)

Hosszan lehetne még sorolni azokat a – más intézményben, más helyszínen – rendezett kiállításokat, amelyekhez a Kodály Archívum, illetve *Kodályné Zoltánné Péczely Sarolta* segítséget, támogatást adott. Felsorolni sem lehetne azokat a szűkebb szakma vagy a szélesebb közönség érdeklődésére számot tartó munkákat, amelyek az archívum gazdag forrásanyagából méríthettek, közöttük több az Archívum saját kiadása.

Az életmű iránt érdeklődőkhöz szóló könyvek között említsük meg azt a két kiadványt, amely a kettős Kodály-évforduló alkalmából, 2017. december 16-ra jelent meg, a Kodály Emlékmúzeumban került bemutatásra:

A Kodály Archívum, köszönhetően létrehívójának, a Kodály-ügyért lankadatlan aktivitással és áldozatkészséggel tevékenykedő Kodály Zoltánnénak, valamint az archívumot megalakulása óta vezető Kapronyi Teréznek, a Mester tárgyi és szellemi hagyatékának gondozásában és továbbörökítésében kivételes szerepet játszó létesítmény.

Köteles György